

NADER ONDERZOEK VLEERMUIS,
HUISMUS EN GROTE NESTEN

FASE 1

KLAPPOLDER

TE BLEISWIJK

Ecologie

Rapportage nader onderzoek vleermuis, huismus en grote nesten (fase 1)

Klappolder te Bleiswijk

Opdrachtgever	Next Level Postbus 4013 5604 EA Eindhoven
Rapportnummer	13876.003
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	30 november 2021
Vestiging	Zuid-Holland Hoofdweg 240 3067 GJ Rotterdam 010 – 7640828 rotterdam@econsultancy.nl
Opsteller	Mevrouw E. H., MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Mevrouw A.M. V., MSc
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK	4
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	5
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	7
	5.1 Huismus	7
	5.2 Roofvogels	7
	5.3 Gebouwbewonende vleermuizen	7
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	9
	6.1 Huismus en roofvogels	9
	6.2 Gebouwbewonende vleermuizen	9
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	10
	7.1 Huismus en roofvogels	10
	7.2 Gebouwbewonende vleermuizen	10

Bijlage 1: Vervolgstappen in het kader van Wet natuurbescherming

Bijlage 2: Toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Next Level opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek naar vleermuizen, huismussen en grote nesten (fase 1) aan de Klappolder te Bleiswijk.

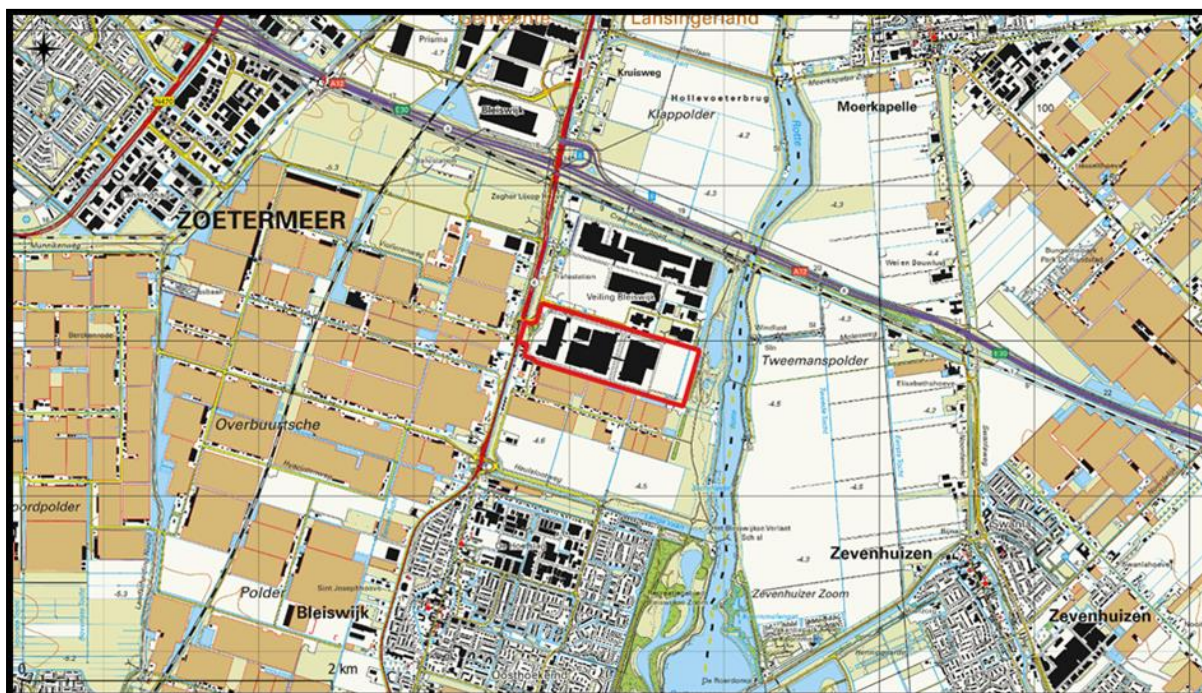
Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herontwikkeling van de onderzoekslocatie en naar aanleiding van de resultaten van de quickscan Wet natuurbescherming die Econsultancy in november 2020 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 13876.001, D1, d.d. 10 november 2020).

Econsultancy is lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

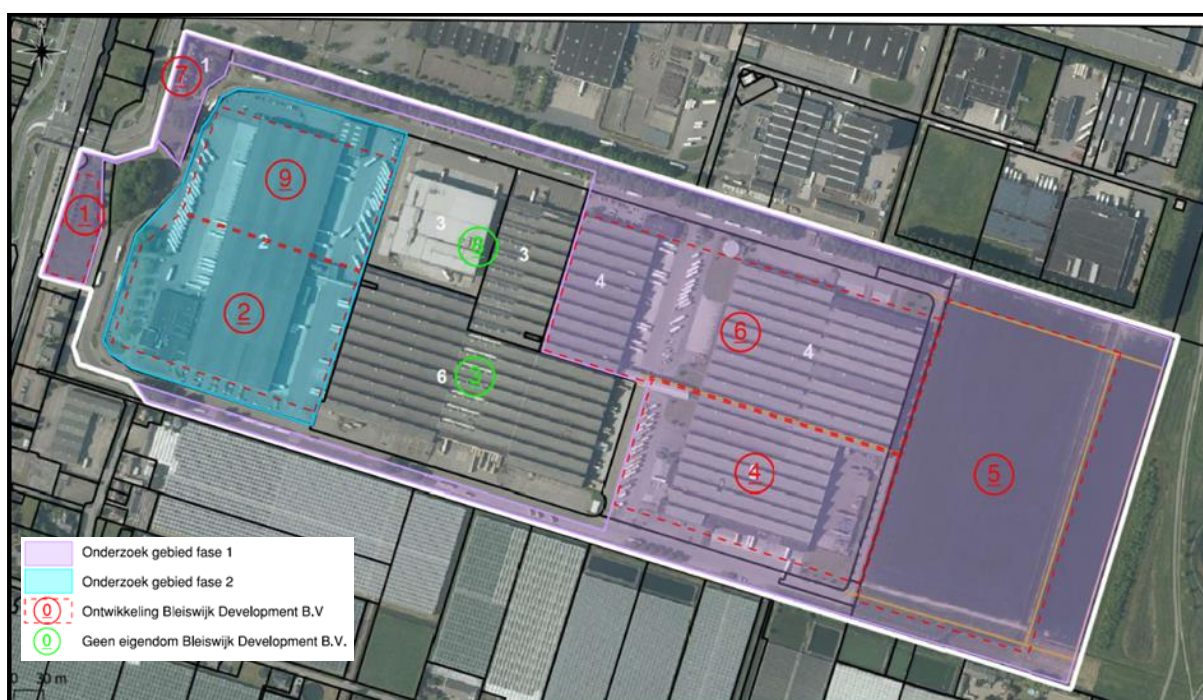
2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De gehele onderzoekslocatie (± 40 ha) ligt aan de Klappolder, circa 1,7 kilometer ten noorden van de kern van Bleiswijk (figuur 1). De onderzoekslocatie is opgedeeld in twee delen: fase 1 en 2. Onderhavig onderzoek heeft enkel betrekking op de bebouwing die in fase 1 wordt geamoveerd (figuur 2).

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

Figuur 2. Fasering voorgenomen ingreep. Fase 1 is weergegeven in paars (afbeeldingsbron: Next Level).

De voorgenomen herontwikkeling in fase 1 heeft betrekking op een deel van de bedrijfsbebouwing en bijbehorende bomenrijen een de noord- en zuidzijde van het perceel (nummer 4 en 6), twee twee-onder-een-kapwoningen (nummer 7), een akkerland (nummer 5) en een bestraat oppervlak (nummer 1). In de quickscan zijn beschermde functies voor soorten planten en dieren echter uitgesloten op het akkerland en het bestrate oppervlak. Het nader onderzoek heeft daarom alleen betrekking op de woningen en de twee bedrijfspanden met bijbehorende bomenrijen (nummer 4, 6 en 7).

De bedrijfspanden 4 en 6 zijn grotendeels opgebouwd uit bakstenen en gevelbeplating en hebben lessenaarsdaken. De woningen zijn tevens opgebouwd uit bakstenen en hebben een dakpannen zadeldak. Langs de noordgrens van de onderzoekslocatie loopt een boomstrook. Het bedrijventerrein bestaat verder grotendeels uit verharding met hier en daar wat grasland, struweel en bomen.

De onderzoekslocatie is gelegen binnen een bedrijvengebied met ten oosten van de onderzoekslocatie een groenstrook waarnaast meerdere waterlichamen liggen, waaronder de rivier De Rotte.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens de aanwezige bebouwing te slopen en nieuwe distributiecentra ter plaatse te realiseren. In figuur 3 is een inrichtingsschets van de toekomstige situatie weergegeven.

Figuur 3. Inrichtingsschets toekomstige situatie van de onderzoekslocatie (Bron: Architectenbureau Olieslagers, d.d. juni 2020).

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Naar aanleiding van de quickscan is het volgende geconcludeerd:

“Op basis van onderhavige quickscan Wet natuurbescherming dient voor uitvoering van de plannen middels aanvullend veldonderzoek duidelijkheid te worden verkregen omtrent de aan- of afwezigheid van nestlocaties van de huismus en roofvogels en verblijfplaatsen van gebouwbewonende en boom-bewonende vleermuizen.

Verder dient er voor de uitvoering van de plannen in een ecologisch werkprotocol de werkwijze vastgesteld te worden voor de aangetroffen en de te verwachten (beschermde) diersoorten: rugstreepd en algemene vissoorten.

Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen is te vermijden als de watergangen rondom de onderzoekslocatie bij de herinrichting functioneel en duurzaam behouden blijft. Hierbij dient rekening gehouden te worden met versturende verlichting tijdens de bouwfase en eindfase. Indien het niet mogelijk is om de watergang duurzaam te behouden, zal aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn om de daadwerkelijke functie van het gebied voor vleermuizen te kunnen vaststellen.

Ten aanzien van algemene broedvogels kunnen overtredingen worden voorkomen door rekening te houden met het broedseizoen of door voorafgaand aan de werkzaamheden een controle op broedgevallen uit te voeren. Het wordt geadviseerd om materiaalopslag en snoeiafval pas te verwijderen buiten het broedseizoen van broedvogels.

Voor beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn overtredingen ten aanzien van de Wet natuurbescherming wegens het ontbreken van geschikt habitat, het ontbreken van sporen en/of vanwege een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling niet aan de orde. Wel dient rekening te worden gehouden met de algemene zorgplicht ten aanzien van algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieënsoorten.”

Ten aanzien van boombewonende vleermuizen heeft een aanvullend onderzoek met endoscoopcamera uitgewezen dat de bomen met holtes (de rij knotwilgen ten westen van het akkerland) niet geschikt waren als vleermuisverblijfplaats. Nader onderzoek naar boombewonende vleermuizen was daardoor niet nodig. Onderhavig rapport heeft daarom betrekking op nader onderzoek naar de huismus, grote nesten van roofvogels en gebouwbewonende vleermuizen.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek naar de verschillende soortgroepen is zoveel mogelijk gecombineerd uitgevoerd.

Voor het onderzoek naar **huismus** zijn tussen 1 april en 15 mei twee veldbezoeken uitgevoerd, gedurende de ochtend. Tijdens de veldbezoeken is gezocht naar roepende huismussen. Mannetjes huismussen roepen met name in het voorjaar ('s ochtends) vaak vanaf de dakranden/goten waar hun nesten zich bevinden. Bij het aantreffen van roepende mannetjes mag worden aangenomen dat zich onder het betreffende dak één of meerdere nesten bevinden. Tevens is gedurende de rondes in de ochtend gelet op huismussen die (met nestmateriaal) onder de dakrand of andere nestlocaties verdwijnen. Behalve op de onderzoekslocatie, is ook de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid of geschiktheid van de bebouwing voor huismus.

De onderzoeksopzet is conform hetgeen is voorgeschreven in het kennisdocument voor de huismus (BIJ12, versie juni 2017).

Voor het onderzoek naar de grote nesten zijn in het broedseizoen van de **ransuil, sperwer, boomvalk, havik** en **buizerd** voor iedere soort twee veldbezoeken uitgevoerd. Deze onderzoeksronde overlapt deels. Tijdens deze veldbezoeken werd door één persoon een uur in de ochtend gepost bij de grote nesten om te achterhalen óf en door welke soort het nest in gebruik was, op basis van nest-indicatief gedrag. Ook werd gezocht naar relevante sporen rond en onder de nesten. Door middel van deze onderzoeksopzet kon de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten met voldoende zekerheid worden vastgesteld of uitgesloten.

Voor het onderzoek naar **gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis** zijn in de periode half mei tot half september in totaal vijf veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie januari 2021), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf, paarverblijf en individueel winterverblijf voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functie slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken, is onderzoek naar alle op de onderzoekslocatie mogelijke functies noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geniet een jaarronde bescherming.

Het totaal aantal voorgestelde veldbezoeken is vastgesteld op basis van de grootte van de onderzoekslocatie en de onderzochte soorten en functies. Door het ingezette aantal waarnemers en de locaties van de waarnemers is voldoende zekerheid verkregen over de functie van de onderzoekslocatie.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van professionele batdetectors met opnamemogelijkheid (Pettersson M500-384). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soorten) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven. Hierbij is gebruik gemaakt van analyseprogramma Batsound.

Overzicht veldbezoeken

Het onderzoek heeft bestaan uit diverse veldbezoeken. Onderstaande tabel I bevat de datumgrenzen van de uitgevoerde veldbezoeken en het aantal waarnemers per ronde.

Tabel I. Onderzoeksinspanning per soortgroep*. Alle veldbezoeken zijn in 2021 uitgevoerd.

		februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	
huismus	tijdstip	-		2 x overdag		-				
	datum			3 mei (1) 14 mei (1)						
	functie			functioneel leefgebied						
gebouwbe- wonende vleermuizen	tijdstip	-				2 x avond 1 x ochtend		-	2 x avond	-
	datum					20 mei (5) 10 juni (3) 1 juli (6)			23 augustus (3) 14 sept (3)	
	functie					kraam-/zomerverblijf			paarverblijf	
roofvogels	tijdstip	-		1 x ochtend	1 x ochtend	1 x ochtend	1 x ochtend	-		
	datum			3 mei (1)	14 mei (1)	14 juni (1)	1 juli (1)			
	soort			ransuil, buizerd, havik	ransuil, sperwer	sperwer, boomvalk	boomvalk, buizerd, havik			
inspectie boomholtes wilgenrij	tijdstip	-		1 x overdag		-				
	datum			3 mei (1)						
	functie			geschiktheid boombe- wonende vleermuizen						

* Per ronde is tussen haakjes het aantal waarnemers weergegeven.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van huismussen en vleermuizen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken voor de huismus was er sprake van harde wind of regen. Tijdens geen van de veldbezoeken voor vleermuizen was de temperatuur lager dan 13 °C, de windsnelheid lag beneden de 5 Bft en er was geen sprake van neerslag.

Tabel II. Omstandigheden aanvullende onderzoeken

Datum*	Soort**	Zonsondergang/ zonsopkomst	Tijd	Temperatuur	Weersomstandigheden
3 mei	hm, rv	06:06	07:08 - 09:08	7 °C	half bewolkt, droog, matige wind (4 Bft)
14 mei	hm, rv	05:48	06:45 - 08:45	10 °C	helder, droog, windstil (0 Bft)
20 mei	vl	21:35	21:36 - 23:58	14 °C	half bewolkt, droog, matige wind (4 Bft)
10 juni	vl	21:59	22:01 - 00:16	18 °C	helder, droog, zwakke wind (1 Bft)
14 juni	rv	05:20	07:30 - 08:30	18 °C	helder, droog, zwakke wind (1 Bft)
1 juli	vl, rv	05:24	02:26 - 06:26	13 °C	bewolkt, droog, matige wind (3 Bft)
23 augustus	vl	20:47	20:49 - 00:15	17 °C	helder, droog, matige wind (3 Bft)
14 september	vl	19:47	19:51 - 23:01	17 °C	helder, droog, zwakke wind (1 Bft)

* Alle veldbezoek zijn uitgevoerd in 2021. ** Afkortingen: hm= huismus, rv= roofvogels, vl= vleermuizen.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Huismus

Tijdens de onderzoeksrondes naar verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van huismussen zijn geen huismussen waargenomen op de onderzoekslocatie of in de directe nabijheid hiervan. Er zijn geen roepende huismussen waargenomen in de dakgoten van de woningen. Op basis van de onderzoeksresultaten kan redelijkerwijs worden uitgesloten dat de onderzoekslocatie een beschermde functie vervult voor huismussen.

5.2 Roofvogels

Tijdens de eerste ronde, op 3 mei, is gebleken dat de drie grote nesten in de buurt van de woningen op de onderzoekslocatie in gebruik waren door eksters. De nesten in de groenstrook aan de noordzijde van de onderzoekslocatie waren in gebruik door kraaien. Tijdens deze ronde zijn geen roofvogels waargenomen op of om de onderzoekslocatie. Tijdens de overige drie rondes zijn tevens geen roofvogels waargenomen. Op basis van deze resultaten kan redelijkerwijs worden uitgesloten dat de onderzoekslocatie een beschermde functie vervult voor de sperwer, ransuil, havik of buizerd.

5.3 Gebouwbewonende vleermuizen

Ronde 1

Tijdens de avondronde op 20 mei, in de zomer- en kraamperiode, zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. Wel zijn er circa 8 foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen boven de watergang aan de zuidzijde van de onderzoekslocatie en 2 foeragerende gewone dwergvleermuizen in de tuinen van de woningen in het noordwesten van de onderzoekslocatie.

Ronde 2

Tijdens de avondronde op 10 juni, in de zomer- en kraamperiode, zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. Er is wel activiteit van gewone dwergvleermuis waargenomen, bij de watergangen en in de tuinen van de woningen op de onderzoekslocatie.

Ronde 3

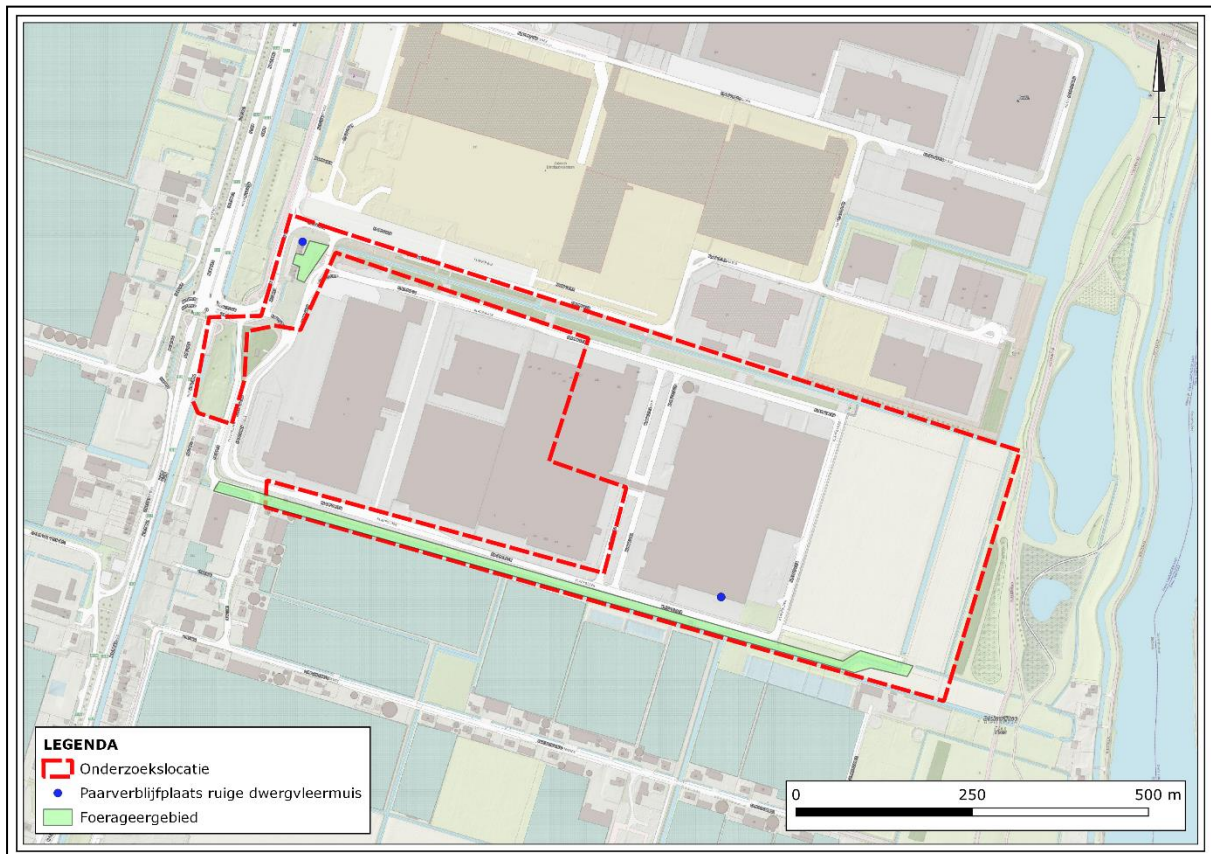
Tijdens de ochtendronde op 1 juli, in de zomer- en kraamperiode, zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. Er was weinig vleermuisactiviteit gedurende de ronde, ondanks de gunstige weersomstandigheden. Er zijn enkel een paar overvliegende en kort foeragerende vleermuizen waargenomen.

Ronde 4

Tijdens de avondronde op 23 augustus, in de paarperiode, is **één paarverblijfplaats** van de ruige dwergvleermuis waargenomen. Een ruige dwergvleermuis liet paarroepjes horen vanuit de noordgevel van de woning op de onderzoekslocatie met huisnummer 80 (zie figuur 4).

Ronde 5

Tijdens de avondronde op 15 september, in de paarperiode, is naast de paarverblijfplaats die al was waargenomen tijdens de ronde op 23 augustus, nog **één paarverblijfplaats** van een ruige dwergvleermuis waargenomen. In de zuidgevel van het meest oostelijke gebouw, boven de laadsluizen, was een ruige dwergvleermuis te horen die paarroepjes liet horen (zie figuur 4). Deze hele zuidgevel is geschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen.

Figuur 4. Schematische weergave van de onderzoekslocatie en de omgeving, met verblijfplaatsen van vleermuizen zoals vastgesteld in het inventarisatie seizoen 2021.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Huismus en roofvogels

De huismus, sperwer, ransuil, havik en buizerd vallen onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden de voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen en de nesten mogen niet worden weggenomen. Tevens is essentieel leefgebied van de huismus beschermd.

Door het ontbreken van waarnemingen van deze soorten op de onderzoekslocatie en in de directe omgeving tijdens het nader onderzoek is geconcludeerd dat voortplantings- en rustplaatsen evenals essentieel leefgebied niet aanwezig zijn. Bij de voorgenomen plannen binnen de onderzoekslocatie is overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soorten niet aan de orde.

6.2 Gebouwbewonende vleermuizen

Alle vleermuissoorten vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en de conventie van Bonn, in de Wet natuurbescherming ondergebracht in artikel 3.5. De verboden handelingen die van toepassing zijn op de vleermuizen betreffen het opzettelijk verstoren, doden of vangen van de dieren en het beschadigen of vernielen van de rust- en voortplantingsplaatsen.

Onder vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen de zomer- en winterverblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes), de paarterritoria en de essentiële foerageergebieden bescherming genieten.

Bij de sloop van de bebouwing is het niet te voorkomen dat wegnemen, vernielen of beschadigen van **twee paarverblijfplaatsen** (en daarmee mogelijk twee individuele winterverblijfplaatsen) van de ruige dwergvleermuis optreedt, waardoor artikel 3.5 lid 4 wordt overtreden. Door het treffen van maatregelen kan de functionaliteit voor de soort behouden blijven. Hiermee wordt overtreding van de Wet natuurbescherming echter niet voorkomen en is een ontheffing noodzakelijk.

Artikel 3.5 lid 2 betreft het opzettelijk verstoren van dieren. Bij het weggagen van een vleermuis, als gevolg van de sloop, is sprake van voorwaardelijke opzet en is het artikel van kracht. Het verjagen heeft echter niet tot doel om de staat van instandhouding negatief te beïnvloeden, maar juist om doden en verwonden te voorkomen. Er zullen wel handelingen verricht moeten worden die specifiek bedoeld zijn om dieren te verstoren. Juridisch gezien is er sprake van overtreding van het verbodartikel, zodat een ontheffing noodzakelijk is.

Door de ingreep gaat het **foerageergebied** bij de woningen op de onderzoekslocatie verloren. Dit betreft echter geen essentieel foerageergebied, waardoor overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde is. Tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie kan versterking van het foerageergebied in het zuiden en in de directe omgeving van de onderzoekslocatie voorkomen worden door gebruik te maken van vleermuisvriendelijke verlichting. Specifieke maatregelen omtrent verlichting kunnen worden opgenomen in het activiteitenplan en het ecologisch werkprotocol.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Next Level een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Klappolder te Bleiswijk.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herontwikkeling van de onderzoekslocatie en naar aanleiding van de in november 2020 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 13876.001, D1, d.d. 10 november 2020). De initiatiefnemer is voornemens de aanwezige bebouwing te slopen en nieuwe distributiecentra ter plaatse te realiseren.

7.1 Huismus en roofvogels

Door de aangetoonde afwezigheid van beschermde functies van de huismus en van roofvogels op en nabij de onderzoekslocatie, is overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soorten niet aan de orde.

7.2 Gebouwbewonende vleermuizen

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

Bij de voorgenomen sloopwerkzaamheden op de onderzoekslocatie is, zonder het nemen van maatregelen, mogelijk sprake van vernieling van **twee paarverblijfplaatsen** (en mogelijk twee individuele winterverblijfplaatsen) van de ruige dwergvleermuis.

Omdat verstoring of beschadiging van individuen of hun verblijfplaatsen niet op voorhand te voorkomen is, vindt overtreding plaats van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de ruige dwergvleermuis. **De werkzaamheden zijn daarmee ontheffingsplichtig ten aanzien van deze soort.**

De maatregelen en vervolgstappen die genomen dienen te worden om verstoring en/of beschadiging van de aangetoonde verblijfplaatsen te voorkomen en de functionaliteit van de verblijfplaatsen te behouden zijn weergegeven in bijlage 1.

Foerageergebied

De watergang ten zuiden van de onderzoekslocatie wordt gebruikt als foerageergebied door vleermuizen. Door in het activiteitenplan en het ecologisch werkprotocol advies op te nemen omtrent verlichting en andere versturende elementen tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie kan worden voorkomen dat het foerageergebied negatieve gevolgen zal ondervinden van de voorgenomen ingreep.

Algemene aanbevelingen

Tijdens de veldbezoeken zijn nesten van kauwen, kraaien, eksters, zwarte roodstaart en scholekster waargenomen op de onderzoekslocatie. De nesten van deze soorten zijn alleen beschermd als ze in gebruik zijn. Vanwege de aanwezigheid van deze broedvogels dient er buiten het broedseizoen (maart-september) gewerkt te worden, of dienen geschikte elementen verwijderd of ongeschikt gemaakt te worden buiten het broedseizoen. Tot slot dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de algemene zorgplicht ten aanzien van in het wild levende dieren en planten (zie bijlage 2, zorgplicht).

Bijlage 1 Vervolgstappen in het kader van Wet natuurbescherming

1. Alternatieve tijdelijke verblijfplaatsen

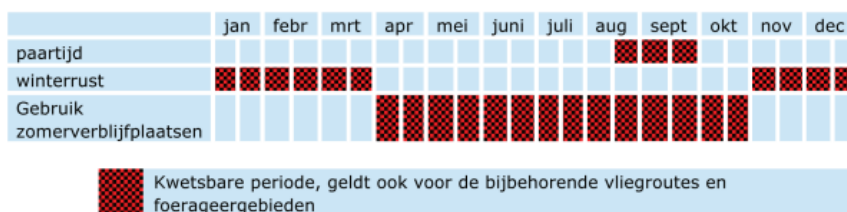
Alternatieve verblijfplaatsen dienen tijdig te worden aangeboden:

- Voor de paarverblijven die zijn waargenomen dienen **8 paarkasten** te worden opgehangen ter compensatie. Voor paarkasten geldt dat deze een gewenningsperiode van minimaal **6 maanden** voorafgaand aan de start van het paarseizoen kennen. De kasten dienen daarom uiterlijk half februari te hangen willen ze gelden als compensatie tijdens het paarseizoen (half augustus tot half oktober) datzelfde jaar.

Op 11 mei 2021 zijn reeds 16 tijdelijke paarverblijfplaatsen opgehangen (Memo vleermuiskasten, 13876.002, d.d. 11 juni 2021).

2. Ongeschikt maken (na ontheffingverlening)

De betreffende verblijfplaats én alle gelijkende potentiële verblijfplaatsen dienen vooraf aan de ingreep, buiten de kwetsbare perioden van de soorten, ongeschikt gemaakt te worden. Voor vleermuizen dient het ongeschikt maken te gebeuren buiten de kwetsbare periode van de betreffende verblijfplaats (zie figuur 1).

Figuur 1. Kwetsbare perioden van de ruige dwergvleermuis.

Voorbeelden van methoden om woningen ongeschikt te maken zijn het plaatsen van 'exclusion flaps' voor de ingang van verblijfplaatsen, het plaatsen van spouwborstels, het tochtig maken van de bebouwing en/of het plaatsen van felle verlichting.

3. Controleronde (na ontheffingverlening)

Na het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen dient door een ecooloog gecontroleerd te worden of de verblijfplaatsen niet meer in gebruik zijn door vleermuizen. Controle voor vleermuizen dient te gebeuren tijdens het in- of uitvliegmoment. Indien noodzakelijk worden door de ecologisch begeleider, op basis van deze controleronden aanvullende maatregelen voorgesteld.

4. Duurzame verblijfplaatsen (tijdens de werkzaamheden, na ontheffingverlening)

In de nieuwe situatie dienen duurzame verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig te zijn. Voor vleermuizen kunnen permanente verblijfplaatsen worden gecreëerd door het toegankelijk maken van spouwmuuren voor vleermuizen middels open stootvoegen, het anderszins toegankelijk maken van geschikte holten in de gevel van het gebouw of doormiddel van het plaatsen van ingemetselde vleermuiskasten in de gevel.

Maatregelen dienen te worden vastgelegd in een ecologisch activiteitenplan en ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de provincie Zuid-Holland middels een ontheffingsaanvraag.

Bijlage 2 Toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Zorgplicht

De tekst van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming, waarin de zorgplicht voor alle in het wild voorkomende planten en dieren is vastgelegd, luidt als volgt:

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Deze plicht treft dus niet alleen de dieren en planten die zijn vermeld op de lijsten behorend bij de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, de Conventies van Bern en Bonn of artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming.

De plicht houdt zoveel in dat een ieder die weet, kan weten, vermoedt of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten in het wild levende dieren of planten nadelige gevolgen kunnen ondervinden, zijn handelen of nalaten moet aanpassen ter voorkoming, beperking of ongedaan making van die gevolgen, zoals beschreven in lid 2 van het zorgplichtartikel.

Onder nadelige gevolgen dient hierbij niet alleen de dood of verwonding van dieren dan wel de vernieling of beschadiging van planten te worden verstaan.

Dit verplicht de initiatiefnemer van ruimtelijke ingrepen of andersoortige activiteiten ertoe om voorafgaande aan de uitvoering of realisatie zich op de hoogte te stellen van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid van die natuurwaarden en van de mogelijke gevolgen van zijn handelen voor die natuurwaarden. Dit vereist zorgvuldigheid van de initiatiefnemer. Hij dient ook al bij de voorbereiding van zijn handelingen oog te hebben voor de bescherming van de natuurwaarden en tijdens de uitvoering en realisatie steeds een focus te hebben op voorkoming of ongedaan making van nadelige effecten op die natuurwaarden.

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kan oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Een mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of voortplantingsplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of voortplantingsplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

